

Dwalen door het Gooise doolhof

Bij de behandeling van het Wetsvoorstel tot samenvoeging van de gemeenten Bussum, Muiden, Naarden en Weesp (GV-4) op 7 maart jl. bleek de Tweede Kamer hopeloos verdeeld. Noch voor het wetsvoorstel van de minister, noch voor het amendement van VVD-Kamerlid Van Beek - fusie van uitsluitend Bussum, Naarden en Muiden - (GV-3) bleek een meerderheid te bestaan. Minister Spies van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) kreeg daarop het verzoek van de Tweede Kamer aan de gemeenten in de Gooi en Vechtstreek en aan de provincie Noord-Holland te vragen naar het draagvlak voor beide varianten. Daarbij diende ook een ander amendement van Van Beek te worden betrokken. Dit amendement is bedoeld om de mogelijke financiële gevolgen van de door KNSF bij de gemeente Muiden ingediende miljoenenclaim voor de fusiepartners te neutraliseren en wordt in de wandeling ook wel de “WA-verzekering” genoemd.

Ik kan mij voorstellen dat de minister niet echt vrolijk is geworden van de uitkomsten van dit nieuwe regionale draagvlakrondeje. Maar belangrijker is of zij er veel wijzer van is geworden. Na zeven jaar bestuurskrachtmetingen, draagvlakonderzoeken, burgerraadplegingen, vergaderingen, raadsbesluiten, tafelgesprekken en werkbezoeken lijkt het erop dat er nog steeds geen zicht is op een gemeentelijke herindeling die de toets der kritiek kan doorstaan. Onder de gegeven omstandigheden heb ik de minister vandaag in een open brief - ongevraagd en op persoonlijke titel - aanbevolen haar controversiële wetsvoorstel in te trekken, zoals zij onlangs ook heeft gedaan met het herindelingsvoorstel in de Krimpenerwaard. Het bekende gezegde “Beter ten halve gekeerd dan ten hele gedwaald” is hier overduidelijk van toepassing. En er wordt wat gedwaald in het Gooise doolhof...

In april 2008 gaf de provincie Noord-Holland het advies om een fusie GV-4 tot stand te brengen. Bussum – met 32.000 inwoners de grootste van de vier – was hier vanaf het prille begin fel tegen. Deze gemeente staat nu voor een onmogelijke keus, want zowel de GV-3 als de GV-4 worden ongewenst geacht. Nu er uitsluitend uit deze twee varianten gekozen moet worden, geeft Bussum per brief van 12 april 2012 de voorkeur aan de GV-3, omdat deze het dichtst bij de eigen voorkeur komt (een fusie met alleen Naarden). Het getuigt mijns inziens niet van goed binnenlands bestuur als een grote gemeente wordt gedwongen met een of twee kleine, verder op gelegen gemeenten te fuseren omdat - zoals de provincie Noord-Holland destijds opmerkte - met deze fusie “de huidige tekortkomingen in de bestuurskracht van met name Muiden en Weesp teniet gedaan worden.” Muiden en Weesp moesten worden geholpen en daar moet Bussum dan maar voor opdraaien. Ik vind dit niet voor de hand liggend.

Gedwaald is er nog meer. Vestingstad Naarden (ruim 17.000 inwoners) voegde zich vorig jaar bij het verzet van Bussum tegen de GV-4. Een na de verkiezingen van november 2010 gevormde nieuwe coalitie liet Weesp om puur politiek-opportunistische redenen vallen, “mede omdat Weesp ook al door Bussum was uitgesloten.” Naarden wilde nog wel samen met Muiden, onder meer vanwege de bouwmogelijkheden in de Bloemendalerpolder. Nu ligt het overgrote deel van deze polder op Muidens grondgebied en in het amendement Van Beek, dat tot de GV-3 moet leiden, raakt Muiden haar deel van de Bloemendalerpolder aan Weesp kwijt. Dat was door Naarden niet ingecalculiseerd, dus schrijft de raad op 12 april 2012 aan de minister dat het draagvlak voor het coalitiestandpunt uit 2011 “vermindert” als deze grenscorrectie doorgaat. Maar indien het amendement op dit onderdeel wordt aangepast (*dus als Muiden haar deel van deze polder behoudt*) “hebben wij voldoende draagvlak voor de

GV-3”. Anders kennelijk niet en gaat Naarden zo te lezen toch weer voor de GV-4. Ik hoop dat ik het goed heb begrepen.

Weesp (ca. 18.000 inwoners) weet ook wat dwalen is. Dit Vechtstadje was lange tijd voorstander van de GV-4. De gemeente noemde deze combinatie met Bussum, Naarden en Muiden ooit “een minimale vereiste” gelet op de grootschalige projecten die voor de deur stonden. Maar toen in de regio het draagvlak voor de GV-4 aan het minderen was, meende het gemeentebestuur dat Weesp best zelfstandig kon blijven en dat een samenvoeging met alleen Muiden geen sterkere basis zou opleveren. Wel werd een grenscorrectie, waarbij het Muidense deel van de Bloemendalerpolder naar Weesp zou verhuizen, “onontbeerlijk voor de versterking van de bestuurskracht geacht.” En wat schrijft Weesp op 2 april 2012 aan de minister? Met de genoemde grenscorrectie wordt de bestuurskracht niet versterkt. De problemen zitten nu met name in de komst van de drie decentralisaties van rijkstaken en de daarmee gepaard gaande lastenverzwaring. Weesp is nu weer voorstander van de GV-4; voor de GV-3 bestaat geen draagvlak. Ik vind dit allemaal niet erg consistent.

Dan de gemeente Muiden (ruim 6.000 inwoners), bestaande uit “een schat van een stad” (Muiden) en “een droom van een dorp” (Muiderberg). Voorbeelden van bestuurlijke dwalingen liggen er voor het oprapen. Ik hoef hier in dit korte bestek niet verder op in te gaan. De tussentijdse rapportage van de formateurs Roest en Meijer d.d. 24 november 2011 spreekt boekdelen. De bestuurscrisis lijkt nu bezworen, maar Muiden zit nog wel met een miljoenenclaim die de KNSF tegen de gemeente heeft ingediend en die thans in behandeling is bij het Hof in Amsterdam. Muiden is altijd voorstander van de GV-4 geweest. Dit standpunt wordt aan de minister per brief van 4 april 2012 heel consequent bevestigd. Echter ook voor een GV-3 bestaat draagvlak, zelfs als het Muidense deel van de Bloemendalerpolder naar Weesp gaat. Tegen dit laatste bestond eerder groot bezwaar, dus Muiden kan het dwalen toch ook niet helemaal laten.

Komen we bij de provincie Noord-Holland, die min of meer de regie bij deze herindelingsprocedure heeft gehad. Alsof er sinds april 2008 niets is veranderd, houdt de provincie vast aan haar advies aan de toenmalige staatssecretaris: een fusie van de vier gemeenten tegen de wens van Bussum in. Volgens de provincie biedt de GV-3 variant geen oplossing voor de gemeente Weesp en daarmee ook niet voor de regio. In de brief aan de minister d.d. 4 april 2012 staat dat alleen Bussum tegen een herindeling met Weesp erbij is. De provincie schrijft er niet bij dat Naarden sinds het in 2011 gesloten coalitieakkoord ook tegen een samengaan met Weesp is en in feite dus ook tegen de GV-4. Dat de raad van Naarden nu aan het wankelen is omdat in het GV-3 amendement de gehele Bloemendalerpolder naar Weesp gaat, doet weinig ter zake. De provincie had het tussentijds gewijzigde standpunt van Naarden in haar antwoord aan de minister m.i. moeten melden; nu is er sprake van een dwaling.

De minister heeft per brief van 13 maart 2012 niet alleen het oordeel van de gemeenteraden van de vier fusiegemeenten gevraagd, maar ook aan de colleges van B&W van de vijf andere gemeenten in de regio Gooi en Vechtstreek. Ik vraag mij af of de mening van deze gemeenten er toe doet, want zij zijn alle – om uiteenlopende redenen – buiten de huidige arhi-procedure gehouden. Zij hebben nu dus makkelijk praten. Bovendien doken er, toen het wetsvoorstel al bij de Tweede Kamer lag, allerlei geluiden van burgemeesters in de regio op over de vorming van een nog groter geheel: de gemeente Gooistad of Gooiland. In dat licht bezien is het niet vreemd dat de andere vijf gemeenten, zo zij al een keuze maken, de voorkeur geven aan een GV-4. Maar dat is wel heel voorbarig, want het valt nog maar te bezien of er ooit een grote Gooigemeente komt en zo ja of een Vechtgemeente als Weesp daar dan deel van uitmaakt.

Op het moment van de behandeling van wetsvoorstel 32 280 in de Tweede Kamer waren de gemeenten Bussum en Naarden (tezamen ca. 50.000 van de in totaal 75.000 inwoners die bij deze herindeling zijn betrokken) tegen het wetsvoorstel. Deze verhouding weerspiegelde zich in de standpuntbepaling van de diverse fracties. Voor zowel de GV-4 als de GV-3 bestond op dat moment geen Kamermeerderheid. De grote vraag is of voor een van de twee varianten nu wel een meerderheid bestaat. Maar ook al zou de ene of de andere variant een meerderheid halen, dan lijkt mij dat er een discutabel besluit wordt genomen: waar is het draagvlak, waar is de logica, waar is de redelijkheid? Wat voor “robuuste” of “duurzame” gemeente wordt er eigenlijk gecreëerd met zoveel (soms ook nog wisselende) meerderheids- en minderheidsstandpunten in de diverse gemeenteraden? Indien het wetsvoorstel wordt ingetrokken, dienen zich uitstekende toekomstperspectieven aan.

Bussum heeft een absolute voorkeur voor een fusie met Naarden en stelt dat de nieuwe gemeente ruim voldoende bestuurskracht heeft om de huidige en toekomstige taken uit te voeren. Naarden acht schaalvergroting op korte termijn noodzakelijk. Wat let Naarden om zo snel mogelijk met Bussum in gesprek te gaan zonder hierbij bij voorbaat andere gemeenten te betrekken? Een zinnig mens begrijpt toch al niet waarom deze twee buurgemeenten, die naadloos in elkaar overlopen, niet al lang geleden hebben besloten bestuurlijk samen te gaan. Een gemeente Naarden-Bussum zou zo nodig en wenselijk ook ambtelijke steun aan Muiden (en eventueel Weesp) kunnen bieden indien deze twee laatste gemeenten geen andere oplossing voor hun huidige en/of toekomstige bestuurlijke problemen kunnen of willen realiseren. Trouwens, heeft de gemeente Huizen laatst ook niet van zich laten horen? Die wil nu misschien ook wel aanschuiven bij Bussum en Naarden.

Als Weesp en/of Muiden ambtelijke samenwerking met Bussum/Naarden niet zien zitten dan zijn er voor deze twee gemeenten nog mogelijkheden te over. Ze zouden bijvoorbeeld gewoon met elkaar kunnen fuseren tot de gemeente “Vechtstad”, “Vechtstede” of “Hollandse Vecht”. De voordelen zijn evident: de Bloemendalerpolder en het KNSF-terrein komen automatisch in één gemeente te liggen, hetgeen een integrale ontwikkeling gemakkelijker maakt. De nieuwe gemeente start met circa 25.000 inwoners (dat is meer dan Wijdmeren er thans heeft) en kan door de diverse bouwplannen autonoom uitgroeien tot een gemeente van 35.000 tot 40.000 inwoners. Weesp beweert dat haar bestuurskracht sinds 2005 is verbeterd. Dat kun je ook van Muiden zeggen sinds de recente komst van twee wethouders van buiten de gemeente, die over grote bestuurlijke ervaring beschikken. Om lopende knelpunten op te vangen zou de nieuwe gemeente steun kunnen krijgen van de provincie en/of van andere gemeenten.

Over Wijdmeren gesproken: deze gemeente (een samenvoeging van 's-Gravenland, Loosdrecht en Nederhorst den Berg) is buiten de huidige arhi-procedure gehouden om sinds haar ontstaan aan haar eigen kracht te kunnen werken. Maar deze fusie vond per 1 januari 2002, nu al weer tien jaar geleden, plaats. Wellicht is Wijdmeren klaar voor nieuwe uitdagingen. Zelf zet Wijdmeren in op intensieve samenwerking in de regio Gooi en Vechtstreek. Misschien zou deze gemeente kunnen starten met Weesp in de armen te sluiten, eventueel met de stad Muiden erbij, zodat het Vecht- en Plassengebied een groot bestuurlijk gebied wordt. Overigens past hier een compliment aan het adres van Wijdmeren: als buurgemeente vond zij het geen pas geven een uitgesproken oordeel te hebben over de vragen van de minister.

In de reacties van de regiogemeenten wemelt het van woorden als ‘haast’, ‘tempo’, ‘spoed’, ‘urgent’ en ‘korte termijn’. Volgens mij moet de tijdsdruk nu ook weer niet worden overschat. Bussum, Naarden en ook Weesp komen op korte termijn echt niet in grote problemen. Over

een jaar of zo een goede beslissing nemen is beter dan nu een slechte. En het arme Muiden dan? Die acht een gemeentelijke herindeling op korte termijn noodzakelijk, maar dat roept de raad al jaren. Als het realiseren van een extra hockeyveld al gauw zo'n tien jaar duurt, dan is een herindelingsprocedure van zeven jaar nog niet eens zo lang. Als fusie-uitstel (om welke reden dan ook) tot een artikel 12-status leidt, dan moet dat maar. Muiden heeft er zelf een potje van gemaakt en wie zich brandt, moet op de blaren zitten.

De uitgang van het Gooise doolhof is moeilijk te vinden en daarom raad ik de minister aan op de schreden van haar voorgangers terug te keren. Eerst wachten op eventuele nieuwe Kamerverkiezingen is helemaal uit den boze. Als de GV-4 en de GV-3 van het toneel zijn verdwenen, dan is de weg vrij voor nieuwe fusievarianten en andere verfrissende ideeën die wellicht redelijk snel doorgevoerd kunnen worden. Of aan het amendement van de "WA-verzekering" behoefte blijft bestaan hangt af van het tijdstip waarop het Hof uitspraak doet in relatie tot het moment van een mogelijke fusie met een andere gemeente. Duidelijk is geworden dat de Tweede Kamer geen moeite heeft met dit financiële amendement. Zolang de KNSF-claim boven de markt hangt, zullen andere gemeenten er zeker van willen zijn dat hun inwoners hierdoor niet worden gedupeerd.

Muiderberg, 23 april 2012

Voor verdere informatie: <http://www.harrymock.nl/herindeling-gooi--en-vechtstreek.html>
